

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ СТАНОМ СИСТЕМ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ТА РОЗВИТКОМ СВІТОВОГО ПОРЯДКУ З ОГЛЯДУ НА КОНЦЕПЦІЮ АВСТРІЙСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ШКОЛИ

ВОЛОДИМИР КОРОЛЕНКО, доктор медичних наук, професор кафедри прикладної медицини, Університет «КРОК» (м. Київ, Україна)

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-552-8-20>

Вступ. Сучасні глобальні кризи (пандемія COVID-19, перспектива виникнення пандемії «хвороби X», економічні кризи, воєнні конфлікти, включаючи повномасштабну російсько-українську війну, глобальні політичні зміни) демонструють вразливість моделі держави загального інтервенціонізму (welfare state).

Австрійська економічна школа (АЕШ), зокрема найвидатніший її представник Людвіг фон Мізес, наголошує, що надмірна роль держави у сфері охорони здоров'я створює диспропорції, підриває підприємницьку ініціативу. Зазначене, зрештою, знижує здатність суспільства адаптуватися в умовах світу BANI (Brittle, Anxious, Nonlinear, Incomprehensible) [1–3].

Метою дослідження є проаналізувати досвід того, як функціонування систем охорони здоров'я в умовах глобальної невизначеності підтверджує обмеженість інтервенціоністських моделей і водночас відкриває простір для ринкових механізмів, приватної ініціативи та децентралізації.

Результати дослідження та їх обговорення.

1. Від SPOD до BANİ. Перехід від стабільного та передбачуваного порядку (SPOD) до крихкого та тривожного світу BANİ підкреслює неспроможність централізованих систем швидко адаптуватися [3]. Мізесова теорія показує, що лише ринковий процес, заснований на знанні окремих індивідів, може забезпечити справжню стійкість [1].
2. Провал інтервенціонізму у сфері охорони здоров'я. Приклади пандемії COVID-19 та реакції ВООЗ показали, що централізовані наднаціональні інституції не мають ресурсів і стимулів для ефективних рішень [4]. Це узгоджується з критикою Мізеса щодо бюрократії: державні структури не здатні діяти за принципом економічної раціональності [1].
3. Роль підприємництва й індивідуальної свободи. У кризах саме приватні ініціативи (фармацевтичні компанії, цифрові технології, локальні інновації) швидше реагували на виклики [5]. Австрійська школа підкреслює, що підприємницьке відкриття є ключовим механізмом пошуку ефективних рішень у невизначеному середовищі [2].
4. Людський капітал і довгострокові наслідки. Кореляція між економічними та медико-соціальними індикаторами людського розвитку свідчить: стале зростання можливе лише за умови інституцій, що гарантують свободу обміну, захист приватної власності й мінімізацію державних бар'єрів [4; 5]. Інвестиції в здоров'я набувають сенсу за умов децентралізованого розподілу ресурсів, а не перерозподілу через бюрократію [2].

Висновки. Криза welfare state у сфері охорони здоров'я підтверджує тезу Мізеса про «неможливість раціонального економічного розрахунку» в умовах бюрократичного контролю. Для України це означає доцільність коригування надмірної залежності від державних інтервенцій

і рух у бік моделі, що базується на свободі підприємництва, ринковій координації та міжнародній співпраці.

Перспективи подальших досліджень. Доцільно дослідити, як принципи АЕШ (зокрема, суб'єктивна цінність, методологічний індивідуалізм, спонтанний порядок) можуть бути застосовані для реформування української системи охорони здоров'я в умовах повномасштабної війни та післявоєнної відбудови.

Список використаної літератури:

1. Mises, L. V. *Human Action: A Treatise on Economics*. Ludwig von Mises Institute, Auburn, Alabama; 1998. Available from: https://cdn.mises.org/Human%20Action_3.pdf
2. Hayek, F. A. *The Constitution of Liberty*. Chicago: University of Chicago Press; 1960. Available from: <https://ia800805.us.archive.org/35/items/TheConstitutionOfLiberty/The%20Constitution%20of%20Liberty.pdf>
3. Чалюк Ю. Глобальний соціально-економічний розвиток в умовах VUCA, SPOD, DEST та BANI світу. *Економіка та суспільство*. 2022;36. doi: 10.32782/2524-0072/2022-36-21
4. Korolenko, V. Interrelation between economic and medico-social components of the human development index as a complex indicator of human potential. *Wiad Lek*. 2022; 75 (5 Pt 1): 1220. DOI: <https://doi.org/10.36740/WLek202205128>
5. Liashko, V. K., Isaienko, R. M., Korolenko, V. V. Global health diplomacy: contemporary challenges and prospects for Ukraine. *Wiad Lek*. 2023; 76 (4): 876. DOI: <https://doi.org/10.36740/WLek202304125>